

*Vladimir Cvijanović**

KONFERENCIJA “BANKRUPTCY AS INVESTMENT OPPORTUNITY”

Dana 27. studenog 2002. g. u organizaciji Europskog kruga – Hrvatska i Zaklade Konrad-Adenauer održana je konferencija “Bankruptcy as Investment Opportunity”. Cilj konferencije bio je sagledati problematiku stečajeva s više aspekata i razmotriti mogućnosti novijih metoda provođenja stečajeva. Dr. Stefan Gehrold, direktor Zaklade Konrad-Adenauer za Hrvatsku i Sloveniju i dr. Ante Čičin-Šain, predsjednik Europskog kruga – Hrvatska, pozdravili su sudionike i predstavili organizatore.

Slavko Linić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, osvrnuo se na dosadašnju proceduru stečajeva i na probleme koji su je pratili. Posebno je istaknuo probleme stanja koje je njegova Vlada zatekla dolaskom na vlast godine 2000.: nesolventnost ekonomije, nesustavno primjenjivanje stečajeva i preveliki značaj vjerovnika u stečajnom postupku, koji se nisu dovoljno brinuli o radnicima i dužniku. U Hrvatskoj cijelo vrijeme postoje loš rad pravosuđa i neefikasna sudska i izvršna vlast. Linić osobito ističe zanimanje zajednice za očuvanje radnih mjesta poduzeća koja završe u stečaju.

Prof. dr. Bruno Schönfelder pripremio je poduže izlaganje naslovljeno “Investing in Bankrupt Companies; Incentives and Impediments – a Comparative Survey of Post-Communist Countries in Transition”. Podrobno je upoznao sudionike s iskustvima sa stečajevima drugih tranzicijskih zemalja. Po njegovom bi mišljenju u središtu zanimanja morali biti neovisnost sudstva i djelotvornost stečajnih upravitelja, a korupcija je bitan ograničujući faktor. Iznio je sedam teza: 1. stečaj može pružiti mogućnost za uspješno investiranje, no jedan od preduvjeta za to jesu uspješni i osposobljeni stečajni upravitelji; 2. uspjeh stečajnog postupka ovisi u velikoj mjeri o njegovom pravovremenom pokretanju; 3. investicije u poduzeća u

* V. Cvijanović, mlađi asistent u Ekonomskom institutu, Zagreb.

stečajnom postupku teško mogu biti uspješne ako u čitavoj privredi ne vlada stimulatívno okruženje, pogotovo za poduzeća koja tek počinju s radom. Također je bitno naći što više investitora zainteresiranih za investiranje u takvo poduzeće, jer to povećava vjerojatnost uspjeha za preživljavanje poduzeća; 4. pokušaji zakonskog ispravljanja određenih nedostataka nemaju velikih šansi za uspjeh ako nisu ispunjena prva tri uvjeta. To se posebno odnosi na zemlje u tranziciji koje su na neki način pokušale preuzeti odredbe američkog "chapter 11", koji omogućuje reorganizaciju poduzeća u stečaju; 5. ako su ispunjena prva tri uvjeta, poduzeće u stečaju u pravilu preuzima investitor. To nam prikazuje prije svega iskustvo Češke i Slovačke nakon godine 1997.; 6. u nekim tranzicijskim zemljama pokušava se zakonom otežati otpuštanje radnika prilikom likvidacije i reorganizacije poduzeća; to gotovo uvijek negativno utječe na zanimanje potencijalnih investitora, 7. prevladavajuće je javno mišljenje u tranzicijskim zemljama da restrukturiranje ključno ovisi o stečajnom zakonu, pa se zato taj zakon često mijenja. To je, tvrdi profesor Schönfelder, iluzija, jer stalne promjene zakona stvaraju pravnu nestabilnost. Prof. dr. Schönfelder uporno upozorava na presudnu ulogu vjerovnika u stečajnom postupku.

Prof. dr. Dika uz prilog "Organized Trading with Bankruptcy Debtors' Assets" dao je i osvrt na neke probleme dosadašnje prakse stečajeva u Hrvatskoj: veliki broj poduzeća koja su trenutno u stečaju, nelegalni postupci sudionika stečajnih postupaka, neprimjereni računovodstveni podaci i nedostatak inicijative ostalih poslovnih subjekata za poslovanje s poduzećima u stečaju. Preuzimanje poduzeća u stečaju do sad je bilo rijetko, a posebno su osjetljivi na to bili radnici toga poduzeća. Prof. dr. Dika ističe da na stečaj nije potrebno gledati kao na neizbježan kraj poslovanja, već kao na novi početak. Uklanjanje nekih problema u Hrvatskoj bi dovelo do povećanja potražnje za poduzećima u stečaju. Veliko bi poboljšanje bila baza podataka o poduzećima u stečaju u kojoj bi se mogli navesti osnovni podaci o takvim poduzećima. Dolazak stranih investitora, po njegovom mišljenju, također bi bio bitan faktor povećanja potražnje.

"Comments on Forthcoming Amendments of Croatian Bankruptcy Law" bio je prilog Hrvoja Vojkovića. On se osvrnuo na politiku stečajeva sadašnje Vlade, a posebno na najvažnije probleme dosadašnjeg stečajnog zakona: često nema koordinacije između sudionika stečajnog postupka, njegovo je trajanje nezadovoljavajuće dugo, a vjerovnici nemaju želju preuzeti poduzeće u stečaju tako da ono nastavi s radom. Banke su pritom izrazito nekooperativne, jer su njihova potraživanja do određene mjere osigurana tzv. kolateralom. Novi će zakon prioritet vođenja postupka dati sucu, postupak bi morao biti znatno brži, a stečajni upravitelj bi postalo novo zanimanje.

Veoma vrijedno izlaganje o tretmanu stečajeva u sudskoj praksi imala je Vesna Buljan, sutkinja Trgovačkog suda u Zagrebu. Problemi s poduzećima u stečaju

počinju mnogo prije otvaranja stečajnog postupka, pa se zato stečajevi provode s velikim zakašnjenjem. Sam je postupak opterećen nizom problema, a to rezultira manjkom inicijative vjerovnika da se uopće upuste u postupak. Naime, na red za naplatu prije vjerovnika dolaze razni troškovi među kojima su velika stavka upravo plaće za radnike. Tek nakon toga, u drugom isplatnome redu, dolaze vjerovnici, a posljednji su kupci i dobavljači. No, već nakon isplate plaća i drugih troškova iz prvog reda prioriteta, sudionicima stečajnog postupka iz drugog i trećeg reda ostaje veoma malo za namirivanje. Osim toga, objave za stečaj također su veoma skupe i objavljuju se samo u Narodnim novinama, što predstavlja problem za strance koji ne znaju hrvatski. Vesna Buljan naglasila je manjkavosti koordinacije, znanja i postupaka glavnih subjekata vođenja stečajnog postupka: stečajnog upravitelja, odbora vjerovnika i skupštine vjerovnika.

Konferencija "Bankruptcy as Investment Opportunity" bila je veoma vrijedan događaj koji je sudionicima dao uvid u problematiku stečaja ne samo s ekonomske, već i s pravne i s političke pozicije, o čemu svjedoči i sastav govornika i obrađenih tema. Hrvatska je stavljena u kontekst stečajne prakse drugih zemalja u tranziciji, pa su objašnjeni uzroci i posljedice i dani su prijedlozi za poboljšanje stečajnog postupka. U kontekstu raznih kriminalnih radnji koje su se dogodile u hrvatskoj ekonomiji postavljeno je pitanje jesu li se stečajevi i mogli provesti na neki drugi način, osim na onaj po kojem je vjerovnicima u interesu samo naplatiti svoje potraživanje i više se ne brinuti za poduzeće u stečaju. Taj je postupak dosad u Hrvatskoj itekako bio određen i ograničen ekonomskim uvjetima u zemlji, pa je pitanje kako u takvim uvjetima u Hrvatskoj organizirati stečajnu praksu koja će na najbolji način pridonijeti rastu i razvitku. Vjerujemo da će prilozi s ove konferencije poslužiti i našem zakonodavcu i praksi.